

BA520

МЕСТНИ ФИНАНСИ И БЮДЖЕТ

Приета: Прот. №8/02.03.2023г.

Лектор: доц. д-р Десислава Стоилова

АНОТАЦИЯ

Лекционният курс по дисциплината “Местни финанси и бюджет” е разработен в съответствие с целите на обучението в професионални направления 3.8. Икономика и 3.7. Администрация и управление. В структурно отношение обхваща както основни общи теми за същността и ролята на местното самоуправление и финансовата децентрализация в публичния сектор, така и конкретни проблеми на ефективността на общинските разходи и оптималността на данъчното облагане на местно ниво. Подробно се разглеждат същността и особеностите на общинския бюджет и бюджетен цикъл, организацията на облагането с местни данъци и такси, механизма на държавните трансфери, основните видове общинска собственост и ролята им като източник на приходи за местните бюджети. Специален акцент е поставен върху приложимостта на дефицитното финансиране на местните бюджети и управлението на общинския дълг.

ОСНОВНИ ЦЕЛИ И ИЗХОДНИ УЧЕБНИ РЕЗУЛТАТИ

Основната цел на учебната дисциплина е студентите да получат задълбочени знания в областта на местното самоуправление и финансовата автономност на местната власт, като се запознаят с основните предпоставки за ефективност на разходите и оптималност на данъчното облагане на местно ниво и възможностите за тяхното приложение в съвременните условия.

В резултат на изучаването на учебната дисциплина са очаква студентите да усвоят знания и формират умения за анализ на степента на финансова децентрализация в страната и оценка на ефективността на разходите в местните бюджети; да усвоят знания за същността и характерните особености на общинския бюджет и бюджетния цикъл и умения за определяне на данъчните задължения във връзка с местното данъчно облагане; да усвоят знания и формират умения за прилагане на инструментите за дефицитно бюджетно финансиране на местно ниво и управление на общинския дълг.

Дисциплината цели задълбочаване на подготовката на студентите за успешна кариера в частни, държавни, общински и неправителствени структури.

ПРЕДПОСТАВКИ

Учебната дисциплина се базира върху знанията, получени от студентите по някои от фундаменталните дисциплини, включени в учебния план, като «Микроикономика», «Макроикономика», «Икономически теории», «Публични финанси», «Финанси на предприятието» и др.

СТАТУТ И СТРУКТУРА

специалност	статут	Кредити	редовно и дистанционно обучение				задочно обучение			
			л	с	у	общ	л	с	у	общ
Финанси	Задължителна	6	30	30		60				
Счетоводство и контрол	Задължителна	6	30	30		60				
Съдебни икономически експертизи	Задължителна	6	30	30		60				

СЪДЪРЖАНИЕ НА КУРСА

Тема 1: Икономическата роля на съвременната държава

Възникване и роля на публичния сектор в националното стопанство. Основни функции на съвременната държава в икономиката. Териториални аспекти на икономическите функции на публичния сектор.

Тема 2: Публични блага

Частни и публични блага. Чисти и смесени публични блага. Ефективно и оптимално предлагане на публичните блага. Публичен избор.

Тема 3: Местно самоуправление и финансова автономност на общините

Фискална децентрализация – същност и принципи. Предимства и недостатъци на фискалната децентрализация. Характеристика и роля на местните власти. Параметри и проблеми на децентрализацията в България. Общината – основна единица на местното самоуправление. Общински бюджет и бюджетен цикъл. Количествени параметри на фискалната децентрализация.

Тема 4: Разходи на местните власти

Разпределение на функциите и разходните отговорности в децентрализирана система. Основни принципи при разпределяне на функциите в публичния сектор. Проблеми при разпределяне на функциите в публичния сектор. Класификация на разходите по функции. Разходи на местните власти в България.

Тема 5: Местни данъци

Преките имуществени данъци като източници на средства за финансиране на местните публични блага. Аргументи за облагане на имуществото. Местните данъци в България. Данък върху недвижимите имоти. Данък върху превозните средства. Данъци върху наследствата, даренията и възмездното придобиване на имущество. Патентен данък. Туристически данък. Данък върху таксиметров превоз на пътници.

Тема 6: Общински такси

Същност и особености на таксите като квазиданъчни приходи. Основни видове такси. Общинските такси в България. Такса за битови отпадъци. Такси за ползване на пазари, тържища, тротоари, площи, улични платна, панаири и терени с друго предназначение. Такси за домове за социални грижи, лагери и други общински социални услуги. Такси за технически и административни услуги. Такса за притежаване на куче. Такса за гробни места. Други общински такси.

Тема 7: Приходи от управление на общинската собственост

Същност и специфични особености на общинската собственост. Публична и частна общинска собственост. Приходи от стопанска дейност на общината. Общински предприятия. Концесии.

Тема 8: Финансови взаимоотношения между централните и местни власти

Механизъм на държавните трансфери. Същност, роля и характерни особености на държавните трансфери. Видове държавни трансфери. Механизъм на държавните трансфери в България. Основни проблеми и постижения на реформата на финансовите взаимоотношения между централните и местни власти.

Тема 9: Дългово финансиране на местните власти

Алтернативата дефицитен или балансиран общински бюджет: основни концепции за мотивите, ролята и тежестта на дълга. Сравнителни предимства на общинското дългово финансиране. Рискове при дълговото финансиране на общините. Съвременни възгледи за балансираността на общинските бюджети. Механизми за регулиране и контрол на общинския дълг. Дългово финансиране на общините в България.

Тема 10: Общински облигации

Същност на общинските облигации като ценни книжа. Параметри на общинския облигационен заем. Матуритет и стойност на облигационния заем. Цена, доходност, данъчен статут, риск и обезпечение на общинските облигации. Погасителен план на общинския облигационен заем. Атрактивност на общинските облигации.

ПЛАНИРАНИ УЧЕБНИ ДЕЙНОСТИ И МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ

Учебното съдържание е обособено в десет тематични самостоятелно разработени модулни компоненти, които изграждат общата архитектура на курса на обучение в платформата Moodle. Във всеки тематичен модул са представени подходящи електронни материали, презентации, хипервръзки към нормативни документи, информационни източници и специализирани сайтове, в зависимост от учебното съдържание.

Планирани са часове за консултации със студентите, които се реализират чрез платформата Teams и дават възможност за обсъждане на ключови въпроси по учебния материал. На първата консултация студентите получават пълна информация за съдържанието на курса, изискванията към подготовката им, основните и препоръчителните литературни източници, методите на изпитване и критериите за оценяване. За удобство на студентите тази информация е публикувана в платформата Moodle.

МЕТОДИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Работата на студентите се оценява съгласно възприетата Система за изпитване и оценяване на студенти в дистанционна форма на обучение в БСУ. Предвидено е изготвяне на курсов проект по зададена тема и попълване на контролен тест.

Крайната оценка по учебната дисциплина се формира като средна аритметична от следните два компонента:

1) Курсов проект

Целта на разработката е студентите да приложат изучения материал, като задълбочат познанията си по избраната тема и формулират релевантни изводи и препоръки.

Подробни указания за изготвяне на курсовия проект са публикувани в платформата Moodle.

Оценяването на представените студентски разработки се извършва по следните критерии:

- Обвързване на текста на разработката с постановките и концепциите на изучавания материал;

- Пълнота и релевантност на анализа;

- Формулиране на логически обосновани изводи и препоръки;
- Адекватно използвана и коректно цитирана литература;
- Стил и оформление на разработката.

2) Тест

Тестът съдържа 15 въпроса, на всеки от които студентите трябва да дадат отговор в свободен текст. Времето за попълване на теста е 60 минути. Тестът е достъпен в платформата Moodle в обявения ден и час на изпита. На определената изпитна дата, всеки студент има право само на един опит.

Оценката на теста се формира на основата на дадените верни отговори, като всеки верен отговор носи по една точка. За грешни отговори не се отнемат точки.

Скалата за оценка на теста е както следва:

0-7 точки - Слаб 2

8-9 точки - Среден 3

10-11 точки - Добър 4

12-13 точки - Много добър 5

14-15 точки - Отличен 6

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА

Стоилова, Д., Общински финанси, БОН, Благоевград, 2017 г.

Закон за местното самоуправление и местната администрация, обн. ДВ, бр.77 от 17.09.1991 г., в сила от 17.09.1991г.

Закон за местните данъци и такси, обн. ДВ, бр. 117 от 10.12.1997 г., в сила от 01.01.1998 г.

Закон за публичните финанси, обн. ДВ, бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г.

Закон за общинския дълг, обн. ДВ, бр.34 от 19 Април 2005г., в сила от 01.06.2005 г.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

Ненкова, П., Местни финанси, София, 2020

Грозданов, Б., Управление на местните финанси, София, 2005

Лилова, Р. и колектив, Местни финанси: Учебно пособие за дистанционно обучение, Свищов, 2003

Владиминова, Т., Найденов, Л., Местни финанси, ИК "Стено", Варна, 2011

Bahl, R., Fiscal Decentralization, Washington, D.C., World Bank, 2000

Bailey, S., Local Government Economics: Principles and Practice, Macmillan Press LTD, London, 2000

Davey, K., Peteri, G., Mastering Decentralization and Public Administration Reforms in Central and Eastern Europe, LGI/OSI, Budapest, 2002

Ebel, Robert D. & Yilmaz, S., Intergovernmental Relations: Issues in Public Policy, World Bank, 2000

Hogye, M., McFerren, C., Local Government Budgeting: The CEE Experience, LGI/OSI, Budapest, 2002

DO-MFB-SK_1

МЕСТНИ ФИНАНСИ И БЮДЖЕТ

Лектор: доц. д-р Десислава Стоилова

1. Икономическата роля на съвременната държава. Възникване и роля на публичния сектор в националното стопанство.
2. Основни функции на съвременната държава в икономиката. Териториални аспекти на икономическите функции на публичния сектор.
3. Частни блага. Чисти и смесени публични блага.
4. Ефективно и оптимално предлагане на публичните блага. Публичен избор.
5. Местно самоуправление и финансова автономност на общините. Същност и принципи на фискалната децентрализация. Предимства и недостатъци на фискалната децентрализация.
6. Характеристика и роля на местните власти. Основни модели на местно самоуправление.
7. Параметри и проблеми на децентрализацията в България. Политическа, административна и финансова децентрализация. Количествени параметри на фискалната децентрализация.
8. Общината – основна единица на местното самоуправление. Общински бюджет и бюджетен цикъл.
9. Динамика и структура на приходите и разходите в общинските бюджети.
10. Разходи на местните власти. Разпределение на функциите и разходните отговорности в децентрализирана система. Основни принципи при разпределяне на функциите в публичния сектор. Проблеми при разпределяне на функциите в публичния сектор.
11. Класификация на публичните разходи по функции. Разходи на местните власти в България.
12. Местните данъци в България. Данък върху недвижимите имоти. Данък върху превозните средства. Данъци върху наследствата, даренията и възмездното придобиване на имущество.
13. Патентен данък. Туристически данък. Данък върху таксиметров превоз на пътници.
14. Общински такси. Същност и особености на таксите като квазиданъчни приходи. Видове такси. Общинските такси в България. Такса за битови отпадъци. Такси за ползване на пазари, тържища, тротоари, площи, улични платна, панаири и терени с друго предназначение. Такси за технически и административни услуги. Такса за притежаване на куче.
15. Неданъчни приходи в общинските бюджети. Общинска собственост. Специфични особености на публичната общинска собственост и частната общинска собственост.
16. Публична и частна общинска собственост. Приходи от стопанска дейност на общината. Общински предприятия. Концесии.
17. Финансови взаимоотношения между централните и местни власти. Механизъм на държавните трансфери. Същност, роля и характерни особености на държавните трансфери. Видове държавни трансфери.

18. Механизъм на държавните трансфери в България. Основни проблеми и постижения на реформата на финансовите взаимоотношения между централните и местни власти.

19. Дългово финансиране на местните власти. Сравнителни предимства на общинското дългово финансиране. Рискове при дълговото финансиране на общините.

20. Съвременни възгледи за балансираността на общинските бюджети. Механизми за регулиране и контрол на общинския дълг. Дългово финансиране на общините в България.

21. Общински облигации. Същност на общинските облигации като ценни книжа. Параметри на общинския облигационен заем. Матуритет и стойност на облигационния заем.

22. Цена, доходност, данъчен статут, риск и обезпечение на общинските облигации. Погасителен план на общинския облигационен заем. Атрактивност на общинските облигации.

ОСНОВНА ЛИТЕРАТУРА

Стоилова, Д., Общински финанси, БОН, Благоевград, 2017 г.

Закон за местното самоуправление и местната администрация, обн. ДВ, бр.77 от 17.09.1991 г., в сила от 17.09.1991 г.

Закон за местните данъци и такси, обн. ДВ, бр. 117 от 10.12.1997 г., в сила от 01.01.1998 г.

Закон за публичните финанси, обн. ДВ, бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г.

Закон за общинския дълг, обн. ДВ, бр.34 от 19 Април 2005г., в сила от 01.06.2005 г.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

Ненкова, П., Местни финанси, София, 2020

Грозданов, Б., Управление на местните финанси, София, 2005

Лилова, Р. и колектив, Местни финанси: Учебно пособие за дистанционно обучение, Свищов, 2003

Владимиорова, Т., Найденов, Л., Местни финанси, ИК "Стено", Варна, 2011

Bahl, R., Fiscal Decentralization, Washington, D.C., World Bank, 2000

Bailey, S., Local Government Economics: Principles and Practice, Macmillan Press LTD, London, 2000

Davey, K., Peteri, G., Mastering Decentralization and Public Administration Reforms in Central and Eastern Europe, LGI/OSI, Budapest, 2002

Ebel, Robert D. & Yilmaz, S., Intergovernmental Relations: Issues in Public Policy, World Bank, 2000

Hogye, M., McFerren, C., Local Government Budgeting: The CEE Experience, LGI/OSI, Budapest, 2002